

Papež Frančišek

Apostolsko pismo
GOREČNOST ZA SVETO PISMO

Cerkveni dokumenti
164

Cerkveni dokumenti 164
Papež Frančišek
Apostolsko pismo
GOREČNOST ZA SVETO PISMO

Naslovnica:

Sv. Hieronim - učitelj in prevajalec (knjiga), spokornik (kamen v desni roki), družbo mu dela lev ob nogah; Slovenska Istra - 17. stoletje. Kip - polikromiran in pozlačen les, del cerkvene opreme. Sliki na str. 44 in 46. Izbor: Lucijan Bratuš. Foto: J. J. Arnež.

Papež Frančišek

Apostolsko pismo

GOREČNOST ZA SVETO PISMO

Scripturae Sacrae affectus

ob 1600-letnici smrti sv. Hieronima

Družina
Ljubljana
2020

CERKVENI DOKUMENTI 164
Apostolsko pismo papeža Frančiška
GOREČNOST ZA SVETO PISMO
ob 1600-letnici smrti sv. Hieronima

Izvirnik:
Franciscus
Epistula apostolica
SCRIPTURAE SACRAE AFFECTUS
XVI saeculis elapsis
ab obitu Sancti Hieronymi

© Libreria Editrice Vaticana (2020)
© Družina, d. o. o. (2020)

Urednik: Rafko Valenčič
Prevod: Jan D. Bogataj OFM,
Miran Špelič OFM
Spremna beseda: Jan D. Bogataj OFM,
Miran Špelič OFM
Grafična priprava: Družina, d. o. o.
Zanjo: Tone Rode
Naklada: 1000
cena: 7,50 EUR
Tisk: Tiskano v Sloveniji

Več informacij o knjigah založbe Družina dobite na www.druzina.si

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

27-234
27-36:929sv. Hieronim

FRANCISCUS, papež

Gorečnost za Sveto pismo = Scripturae Sacrae affectus : apostolsko pismo : ob 1600-letnici smrti sv. Hieronima / papež Frančišek ; [prevod, spremna beseda Jan D. Bogataj, Miran Špelič]. - Ljubljana : Družina, 2020. - (Cerkveni dokumenti ; 164)

Prevod dela: Scripturae Sacrae affectus
ISBN 978-961-04-0775-1
COBISS.SI-ID 38328579

Papež Francišek

Apostolsko pismo

GOREČNOST ZA SVETO PISMO

SCRIPTURAE SACRAE AFFECTUS

Gorečnost za Sveto pismo, živa in predana ljubezen do napisane Božje besede je dediščina, ki jo je zapustil sveti Hieronim Cerkvi s svojim življenjem in deli. Izrazi iz bogoslužnega spomina tega svetnika nam nudijo neogibno potrebni ključ za razumevanje njegove klene figure v zgodovini Cerkve in njegove velike ljubezni do Kristusa, ko obhajamo 1600-letnico njegove smrti. Ta ljubezen se razveja kot reka v toliko potokov na njegovo delo neutrudnega preučevalca, prevajalca, eksegeta, poznavalca in strastnega širitelja Svetega pisma; pretanjenega razlagalca svetopisemskih besedil; gorečega in včasih viharnega branilca krščanske resnice; asketa in nepopustljivega puščavnika, pa tudi duhovnega voditelja z vso velikodušnostjo in nežnostjo. Danes, po 1600 letih, ostaja njegov lik še vedno močno sodoben za nas, kristjane 21. stoletja.

Uvod

30. septembra 420 je Hieronim v Betlehemu v skupnosti, ki jo je bil ustanovil, pri votlini Jezusovega rojstva zaključeval svoje zemeljsko popotovanje. Tako se je izročal tistemu Gospodu, katerega je vedno iskal in spoznaval v Svetem pismu, istemu, ki ga je kot sodnika srečal vročičen v videnju, morda v postu leta 375. Ob tisti priliki, ki je pomenila odločilen prelom v njegovem življenju, v trenutku spreobrnjenja in preobrata gledišča, je čutil, kako ga vlečejo pred sodnika: »Na vprašanje, kdo da sem, sem odgovoril, da sem kristjan. Predsedujoči pa je odvrnil: ›Lažeš! Ciceronijan si, ne kristjan!«¹ Hieronim je namreč že od mladega ljubil bleščečo lepoto latinskih klasičnih besedil, v primerjavi s katerimi so se mu zdela svetopisemska besedila vsaj spočetka groba in slovnično zgrešena, preraskava za njegov pretanjen literarni okus.

Ta dogodek iz njegovega življenja je spodbudil odločitev, da se popolnoma preda Kristusu in njegovi Besedi, tako da kot prevajalec in razlagalec posveti svoje življenje temu, da bi drugi čim lažje dostopali do Božjih spisov. Ta dogodek je vtisnil v njegovo življenje novo in odločilno usmeritev: postati služabnik Božje besede, kakor zaljubljenec v »meso Pisma«. Tako je v nenehnem preiskovanju, ki je zaznamovalo njegovo življenje, ovrednotil svoj mladostni študij in izobrazbo, ki jo je dosegel v Rimu, ter je svoje znanje postavil v nadvse zrelo služenje Bogu in cerkveni skupnosti.

Zato vstopa Hieronim povsem upravičeno med velike like Cerkve starega veka, v obdobju, ki ga opredeljujemo kot zlato stoletje patristike, kot veliki most med Vzhodom in Zahodom. Je mladostni prijatelj Rufina Oglejskega, sreča se z Ambrozijem in vzdržuje pogosto dopisovanje z Avguštinom.

---

¹ *Pismo 22,30: CSEL 54, 190.*

Na Vzhodu spozna Gregorija Nazianškega, Didima Slepega, Epifanija Salaminskega. Krščanska ikonografska tradicija ga posveti z upodobitvijo skupaj z Avguštinom, Ambrozijem in Gregorijem Velikim med štirimi velikimi zahodnimi cerkvenimi učitelji.

Že moji predniki so omenili njegov lik ob različnih priložnostih. Pred stoletjem mu je ob 1500-letnici njegove smrti Benedikt XV. posvetil okrožnico *Spiritus Paraclitus* (15. septembra 1920) in ga svetu predstavil kot »*doctor maximus explanandis Scripturis*«. ² V bližnji preteklosti je Benedikt XVI. v dveh zaporednih katehezah predstavil njegovo osebnost in dela. ³ Zdaj, ob 1600-letnici njegove smrti se želim tudi jaz spomniti sv. Hieronima in prikazati sodobnost njegovega sporočila in njegovih nauk, izhajajoč iz njegove velike predanosti Svetemu pismu.

V tem smislu ga lahko postavimo v idealno povezavo – kot zanesljivega vodnika in privilegiranega pričevalca – z 12. zasedanjem škofovske sinode, posvečenim Božji besedi, ⁴ in z apostolsko spodbudo mojega predhodnika Benedikta XVI. *Verbum Domini* (VD), ki jo je objavil prav na svetnikov praznik, 30. septembra 2010. ⁵

Od Rima do Betlehema

Življenje in osebna pot sv. Hieronima potekata vzdolž cest rimskega cesarstva, med Evropo in Jutrovim. Rojen okrog leta 345 v Stridonu, na meji med Dalmacijo in Ilirikom, na ozemlju današnje Hrvaške ali Slovenije, je deležen dobre vzgoje v krščanski družini. Po tedanji navadi je bil krščen kot odrasel v letih študija govorništva v Rimu, med 358 in 364.

² »Največji učitelj pri razlaganju Svetega pisma«, v: AAS 12 (1920), 385–423.

³ Prim. Splošna avdienca 7. in 14. novembra 2007, v: *Insegnamenti*, III, 2 (2007), 553–556; 586–591.

⁴ Škofovska sinoda, *Sporočilo 12. redne škofovske sinode Božjemu ljudstvu* (24. oktobra 2008).

⁵ Prim. AAS 102 (2010), 681–787.

Prav v tem rimskem obdobju postane nenasiten bralec latinskih klasikov, ki jih študira pod vodstvom najslavnejših učiteljev govorništva tistega časa.

Po končanem študiju se odpravi na dolgo potovanje po Galiji, ki ga privede do cesarskega mesta Trier, danes v Nemčiji. Tam pride prvič v stik z vzhodnim meniškim izkustvom, ki ga je širil sv. Atanazij. Tako v njem dozori globoko hrepenenje, ki ga spremlja do Ogleja, kjer začne z nekaj svojimi prijatelji »zbor blaženih«,⁶ obdobje življenja v skupnosti.

Okrog leta 374 se na poti skozi Antiohijo odloči, da se umakne v puščavo Halkis, da bi kar najkoreniteje udeležil asketsko življenje, v katerem je veliko mesta pridržanega študiju svetopisemskih jezikov, najprej grščine, potem še hebrejščine. Preda se judovskemu bratu, ki je postal kristjan, da ga uvede v poznavanje novega, hebrejskega jezika in njegovih glasov, ki jih označi kot »sikave in pridahnjene«.⁷

Hieronim si je izbral puščavo in v njej zaživel puščavniško življenje v njegovem najglobljem smislu: kot prostor temeljnih eksistencialnih izbir, intimnosti in srečanja z Bogom, kjer je preko kontemplacije, notranjih preizkušenj, duhovnega boja prišel do spoznanja o svoji krhkosti s poglobljeno zavestjo lastnih meja in meja drugih in ob priznanju, kako pomembne so solze.⁸ Tako je v puščavi zaznal oprijemljivo navzočnost Boga, nujen odnos človeškega bitja z njim, njegovo usmiljeno tolažbo. S tem v zvezi rad navedem anekdoto iz apokrifnega izročila. Hieronim sprašuje Gospoda: »Kaj hočeš od mene?« In on odgovarja: »Nisi mi še dal vsega.« – »Toda, Gospod, dal sem ti že to in ono in tretje ...« – »Še nekaj manjka.« – »Kaj?« – »Daj mi svoje grehe, da ti jih bom z veseljem spet odpustil.«⁹

Potem ga najdemo v Antiohiji, kjer ga škof Pavlin posveti v duhovnika, potem pa okoli leta 379 v Carigradu, kjer spozna

⁶ *Kronika 374: PL 27, 697–698.*

⁷ *Pismo 125,12: CSEL 56, 131.*

⁸ *Prim. Pismo 122,3: CSEL 56, 63.*

⁹ *Prim. Jutranje premišljevanje za 10. december 2015. Anekdoto prinaša: A. Louf, Sotto la guida dello Spirito, Qiqaiion, Magnano (BI) 1990, 154–155.*

Gregorija Nazianškega in nadaljuje svoj študij, se loti prevajanja pomembnih del iz grščine v latinščino (Origenove homilije in Evzebijev *Kroniko*) in zadiha ozračje koncila, ki ga obhajajo v tem mestu leta 381. V teh letih se njegova strast in velikodušnost pokazeta v študiju. Blaženi nemir ga vodi in dela neutrudnega in predanega v raziskovanju: »Občasno sem obupaval, često sem se predal; potem pa sem začel znova v trmasti odločitvi, da se naučim,« ko ga je vodilo »grenko seme« tega študija k pobiranju »okusnih sadov«. ¹⁰

Leta 382 se vrne v Rim, kjer se je dal na razpolago papežu Damazu, ki je znal ceniti njegove velike sposobnosti in ga je sprejel za tesnega sodelavca. Tam se Hieronim zaposli in je neprestano dejaven, a ne pozabi na duhovno razsežnost: na Aventinu s podporo gospa iz rimske aristokracije, željnih korenitih evangeljskih odločitev, kot so bile Marcela, Pavla in njena hči Evstohija, ustanovi krožek, ki temelji na branju in poglobljenem študiju Svetega pisma. Hieronim je ekseget, učitelj, duhovni voditelj. V tem obdobju se loti pregleda predhodnih latinskih prevodov evangelijev, morda tudi drugih delov Nove zaveze. Nadaljuje prevajalsko delo pri Origenovih homilijah in svetopisemskih komentarjih, zajadra v vročično dopisovanje, se javno sooči s krivoverci, in to včasih tudi s pretiravanjem in nezmernostjo, vedno pa iskreno podžgan od hrepenenja, da bi branil pravo vero in zaklad Svetega pisma.

To intenzivno in plodno obdobje prekine smrt papeža Damaza. Hieronim je prisiljen zapustiti Rim, sledijo mu prijatelji in nekaj žena, ki so željne nadaljevati duhovno izkustvo in zastavljeni svetopisemski študij. V naglici odpotuje v Egipt, kjer sreča velikega teologa Didima Slepega, in v Palestino, kjer se leta 386 končno ustali v Betlehemu. Znova se posveti filološkemu študiju, zasidran v krajih, kjer so se odvili dogodki teh pripovedi.

Da so mu sveti kraji resnično pomembni, ne kaže le odločitev, da se naseli v Palestini in tam živi od leta 386 pa do smrti, ampak tudi njegova skrb za romanja. Prav v Betlehemu, nje-

¹⁰ Prim. *Pismo* 125,12: CSEL 56, 131.

govem najdražjem kraju, je v bližini votline rojstva ustanovil dva samostana, »dvojčka«, moškega in ženskega, z gostiščema za sprejemanje romarjev, ki so prihajali *ad loca sancta*. Tako še pokazal svojo velikodušnost, ko je gostil tiste, ki so prihajali v to deželo, da bi videli in se dotaknili krajev zgodovine odrešenja; tako je povezal kulturno raziskovanje z duhovnim.¹¹

Prav v Svetem pismu pa Hieronim, ko se postavi v držo poslušanja, najde sebe, Božje obličje in obličje bratov; tako še izostri svojo posebno skrb za skupnostno življenje. Od tod izhaja njegovo hrepenenje po življenju s prijatelji, kakor že v oglejskem času, in po ustanovitvi meniških skupnosti, ko je sledil cenobitskemu idealu redovnega življenja, ki v samostanu vidi nekakšno »telovadnico«, v kateri se oblikujejo ljudje, »ki se imajo za manjše od vseh, da bi bili prvi med vsemi,« srečni v uboštvu in sposobni poučevati z lastnim življenjskim slogom. Vzgojno se mu zdi živeti »pod vodstvom enega samega predstojnika in v družbi z mnogimi,« da se nauči ponižnosti, potrpežljivosti, tišine in blagosti, ob zavedanju, da »resnica ne ljubi temnih kotov in ne išče podpihovalcev.«¹² Priznava tudi, da »hrepeni po samostanskih celicah, ... da si želi skrbnosti mravelj, kjer se dela skupaj in ni ničesar, kar bi bilo last posameznika, ampak je vse od vseh.«¹³

V študiju Svetega pisma Hieronim ne najde bežnega ugodja, ki je samo sebi namen, ampak vajo v duhovnem življenju, sredstvo za bližanje Bogu; tako tudi svojo klasično izobrazbo usmeri v kar najbolj zrelo služenje cerkveni skupnosti. Pomislimo na pomoč, ki jo nudi papežu Damazu, na poučevanje, ki ga posveča ženam, še posebej hebrejščine, in to že od prvega krožka na Aventinu dalje, tako da je popeljal Pavlo in Evstohijo »v boje med prevajalci«¹⁴ in – nezaslišano za tisti čas – jim omogočil, da so lahko brale in prepevale psalme v izvirnem jeziku.¹⁵

¹¹ Prim VD, 89: AAS 102 (2010), 761–762.

¹² Prim. *Pismo* 125,9.15.19: CSEL 56, 128.133–134.139.

¹³ *Malhovo življenje* 7,3: PL 23, 59–60.

¹⁴ *Predgovor k Esteri* 2: PL 28, 1505.

¹⁵ Prim. *Pismo* 108,26: CSEL 55, 344–345.

Kultura, kakršna je bila njegova, zastavljena kot služenje, je zahteva za vsakega oznanjevalca evangelija. Svojega prijatelja Nepocijana opominja: »Duhovnikova beseda mora pridobiti okus pri branju Svetega pisma. Nočem, da bi bil recitator ali gostobesedni žongler, ampak človek, ki razume sveti nauk skrivnosti (*mysterii*) in do globin pozna poučevanje zakramentov (*sacramentorum*) svojega Boga. Značilno za nevedneže je, da obračajo besede in si s hitrim govorjenjem pridobivajo občudovanje neukega ljudstva. Tisti, ki je brez sramu, često razlaga to, česar ne razume, in se dela, da je velik strokovnjak samo zato, ker mu uspe prepričati druge.«¹⁶

V Betlehemu preživi Hieronim do svoje smrti leta 420 najplodnejše obdobje svojega življenja, povsem predan študiju Svetega pisma, zaposlen z monumentalnim delom prevajanja celotne Stare zaveze iz hebrejskega izvirnika. Obenem razlaga preroške knjige, psalme, pavlinske spise, piše pripomočke za študij Svetega pisma. Dragoceno delo, ki se steka v njegove spise, je sad soočanja in sodelovanja, od prepisovanja in primerjanja rokopisov pa do razmisleka in razprave: »Nisem se zanašal na svoje lastne moči, ko sem študiral božanske knjige [...], navajen sem spraševati tudi o tistem, kar mislim, da že znam, še toliko bolj o tistem, za kar nisem prepričan.«¹⁷

Zavedajoč se lastnih meja zato nenehno prosi za podporo v priprošnjiški molitvi, da bi uspel njegov prevod svetih besedil »v istem Duhu, s katerim so bila napisana,«¹⁸ ob tem pa ne pozablja prevesti niti spisov za eksegetsko delo nujno potrebnih avtorjev, kakor je Origen, tako da jih »dá na razpolago tistemu, ki želi poglobiti znanstveno preučevanje tega gradiva.«¹⁹

Hieronimov študij se pokaže kot napor v skupnosti in v službi skupnosti, zgled sinodalnosti tudi za nas, za naše čase in za različne kulturne ustanove v Cerkvi, da bi bile ve-

---

¹⁶ Pismo 52,8: CSEL 54, 428–429; prim. VD, 60: AAS 102 (2010), 739.

¹⁷ Predgovor h Kroniškim knjigam LXX, 1.10–15: Sch 592, 340.

¹⁸ Pismo 80,3: CSEL 55, 105.

¹⁹ Pismo 80,3: CSEL 55, 105.

dno »kraj, kjer znanje postaja služenje, ker brez znanja, ki se rojeva iz sodelovanja in se steka v sodelovanje, ni pristnega in celovitega človeškega razvoja.«²⁰ Temelj takega občestva je Sveto pismo, ki ga ne moremo brati sami: »Sveto pismo je po navdihu Svetega Duha napisalo Božje ljudstvo, in to za Božje ljudstvo. Samo v tem občestvu z Božjim ljudstvom lahko resnično vstopimo kot »mi« v jedro resnice, ki nam jo hoče povedati Bog sam.«²¹

Obilno življenjsko izkustvo, ki se hrani z Božjo besedo, Hieronimu omogoči, da s pomočjo pogostega dopisovanja postane duhovni voditelj. Postavi se v vlogo popotnega tovariša, prepričan, da »ni večšine, ki bi se je dalo naučiti brez učitelja,« kakor piše Rustiku, »kar ti hočem dopovedati, ko te vodim za roko, kakor da bi bil mornar, ki z izkustvom precejšnjih brodolomov skuša poučiti neveščega pomorščaka.«²² Iz svojega mirnega kotička na svetu spremlja človeštvo v dobi velikih preobratov, zaznamovani z dogodki, kakor je oplenjenje Rima leta 410, ki ga je globoko prizadelo.

Pismom zaupa polemiko glede nauka, vedno v obrambo prave vere, in se tako pokaže kot človek odnosov, ki jih živi z močjo in milino, vanje se vključi brez pridržkov, brez pocukranosti in tako izkuša, da »ima tudi ljubezen svojo ceno.«²³ Svoja čutenja tako preživlja s silovitostjo in iskrenostjo. To vpletenost v okoliščine, v katerih živi in deluje, srečamo tudi v dejstvu, da svoje prevajalsko in razlagalsko delo ponudi kot *munus amicitiae* (prijateljski dar). Predvsem je to dar za prijatelje, ki jim pošilja in jim posveča svoja dela ter jih prosi, naj jih berejo raje s prijateljskim kot s kritičnim očesom, potem pa tudi za bralce iz njegovega in vseh časov.²⁴

Zadnja leta svojega življenja posveča osebnemu in skupnostnemu molitvenemu branju Svetega pisma v kontempla-

²⁰ *Sporočilo ob 24. slavnostni javni seji papeških akademij*, 4. decembra 2019: *L'Osservatore Romano*, 6. december 2019, str. 8.

²¹ VD, 30: AAS 102 (2010), 709.

²² *Pismo* 125,15.2: CSEL 56, 133.120. *Homilija o Psalmu 95: PL* 26, 1181.

²³ *Pismo* 3,6: CSEL 54, 18.

²⁴ *Prim. Predgovor k Jozuetu*, 1, 9-12: SCh 592, 316.

ciji, v služanju bratom po svojih delih. Vse to pa v Betlehemu blizu votline, kjer je Devica rodila Besedo. Zaveda se, da je »srečen tisti, ki v svoji notranjosti nosi križ, vstajenje, rojstni kraj in kraj Kristusovega vnebohoda! Blagor tistemu, ki ima Betlehem v srcu, v čigar srcu se Jezus rojeva vsak dan!«²⁵

Modrostni ključ njegovega lika

Da bi v polnosti razumeli osebnost sv. Hieronima, je potrebno povezati dve razsežnosti, značilni za njegovo življenje vernika: po eni strani popolno in dokončno posvetitev Bogu z odpovedjo sleherni človeški potešitvi, in to iz ljubezni do križanega Kristusa (prim. 1 Kor 2,2; Flp 3,8.10); in po drugi marljivo študijsko zavzetost, usmerjeno izključno v vedno polnejše razumevanje Gospodove skrivnosti. Prav to dvojno pričevanje, ki ga čudovito nudi sv. Hieronim, nam je dano za zgled: predvsem menihom, da bi bil tisti, ki živi od askeze in molitve, spodbujen, da se posveča marljivemu delu raziskovanja in misli; potem za učenjake, ki se morajo spominjati, da ima znanje versko veljavo samo, kadar je utemeljeno na izključni ljubezni do Boga, na odpovedi sleherni človeški ambiciji in vsakemu posvetnemu hrepenenju.

Takšne razsežnosti so dojele na področju umetnostne zgodovine, kjer je Hieronim pogosto navzoč: veliki mojstri zahodnega slikarstva so nam pustili svoje upodobitve. Različne ikonografske tipologije lahko razporedimo po dveh nosilnih linijah. Ena ga opredeljuje predvsem kot meniha in spokornika, ki mu je post izklesal telo, naslikanega v puščavskem okolju, na kolenih ali razprostrtega na tleh, pogosto s kamnom v desnici, da se z njim bije po prsih, in z očmi, uprtimi v križanega. V to linijo sodi pretresljiva mojstrovina Leonarda da Vincija, ki jo hrani vatikanska pinakoteka. Drugi način upodabljanja Hieronima ga prikazuje v obleki učenjaka, ki sedi za svojo pisalno mizo, zatopljen v prevajanje in razlaganje Svetega pisma, obkrožen s knjigami in pergamenti, ki

²⁵ *Homilija o psalmu 95: PL 26, 1181.*

mu je naloženo poslanstvo, da brani vero z mislijo in spisi. Albrecht Dürer, da navedemo še en slaven primer, ga je več kot enkrat upodobil v tej držī.

Ta dva omenjena vidika najdemo povezana na Caravaggiovem platnu v Galeriji Borghese v Rimu; v istem prizoru je prikazan star asket, skromno pokrit z rdečo cunjo, ki ima na mizi lobanjo, simbol praznine posvetnih resničnosti; obenem pa je mogočno upodobljena tudi svojskost učenjaka, ki upira pogled v knjigo, medtem ko roka namaka pero v črnilnik s kretnjo, značilno za pisatelja.

Na podoben način – poimenoval bi ga modrostni – moramo razumeti dvojni profil Hieronimove življenjske poti. Kadar je kot pravi »betlehemiški lev« pretiraval v tonih, je to počel v iskanju resnice, kateri je bil pripravljen brezpogojno služiti. Kakor sam pogosto razlaga v svojem prvem spisu *Življenje sv. Pavla, tebanskega puščavnika*, so levi sposobni »mogočnega rjojenja«, pa tudi solza.²⁶ Zato so tisto, kar se v njegovem liku kaže kot dvoje ločenih fizionomij, v resnici prvine, s katerimi mu je Sveti Duh omogočil, da je dozorel v notranji enovitosti.

Ljubezen do Svetega pisma

Brez dvoma ostaja posebna značilnost duhovnega lika svetega Hieronima njegova strastna ljubezen do Božje besede, ki je dana Cerkvi v Svetem pismu. Če so vsi cerkveni učitelji, še posebej tisti v prvem obdobju krščanstva, iz Svetega pisma črpali vsebine svojega učenja, je to Hieronim storil še bolj sistematično in nekako na edinstven način.

Eksegeti so v zadnjem času odkrili narativno genialnost in poetičnost Svetega pisma, ki ima vzvišeno mesto prav zaradi svojih izraznih značilnosti, Hieronim pa je v Svetem pismu poudarjal predvsem ponižno lastnost Božjega razodevanja, ki se je izrazila v ostri in nekako prvinski naravi

---

²⁶ Prim. *Pavlovo življenje*, 16,2: PL 23,28.

hebrejskega jezika, če ga primerjamo s prefinjenostjo ciceronijanske latinščine. On se torej Svetemu pismu ne posveča zaradi estetskega užitka, marveč, kot je dobro znano, zgolj zato, ker vodi k spoznanju Kristusa – nepoznavanje Svetega pisma je namreč nepoznavanje Kristusa.²⁷

Hieronim nas uči, da ni potrebno preučevati zgolj evangelijev in da ni treba razlagati le apostolske tradicije, navzoče v Apostolskih delih in v pismih, saj je celotna Stara zaveza nepogrešljiva za vstop v resnico in iskanje Kristusa.²⁸ Za to pričujejo sama evangeljska besedila, ko govorijo o Jezusu kot o Učitelju, ki se za razlago svoje skrivnosti nanaša na Mojzesa, preroke in psalme (prim. Lk 4,16-21; 24,27.44-47). Tudi oznanjevanje Petra in Pavla v Apostolskih delih je simbolično ukoreninjeno v starodavna Pisma, brez katerih lik Božjega Sina, Mesija, Odrešenika ne more biti razumljen v polnosti. Stare zaveze ne smemo imeti za široko zbirko navedkov, ki dokazujejo izpolnitev prerokb v osebi Jezusa iz Nazareta, ampak je – v globljem smislu – le v luči starozaveznih podob možno v polnosti spoznati pomen Kristusovega dogodka, ki se je dovršil v njegovi smrti in vstajenju. Od tod izvira nujnost ponovnega odkritja – tako v katehetski praksi in pridiganju kot tudi v pisanju teologije – nenadomestljivega prispevka Stare zaveze, ki naj bi jo brali in si jo prisvojili kot dragoceno hranilo (prim. Ez 3,1-11; Raz 10,8-11).²⁹

Hieronimova popolna posvetitev Svetemu pismu se kaže v strastni izrazni obliki, ki je podobna slogu starodavnih prerokov. Od njih naš učitelj (tj. Hieronim) sprejema notranji ogenj, ki postane vihrava in eksplozivna beseda (prim. Jer 5,14; 20,9; 23,29; Mal 3,2; Sir 48,1; Mt 3,11; Lk 12,49), potrebna za izražanje služabnikove gorečnosti za Božjo stvar. Podobno kot pri Eliju, Janezu Krstniku in tudi pri apostolu Pavlu je ogorčenje nad lažmi, hinavščino in lažnimi nauki

²⁷ Prim. *Predgovor k Izaiju*: PL 24,17.

²⁸ Prim. Drugi vatikanski koncil, Dogmatična konstitucija *Dei Verbum* – O Božjem razodetju, 14.

²⁹ Prim. *prav tam*.

razplamtelo Hieronimov govor in ga napravilo provokativnega in navidez grobega. Polemična razsežnost njegovih spisov se lažje razume, če jo beremo kot nekakšen kalk in udejnjenje najpristnejšega preroškega izročila. Hieronim je torej model neupogljivega pričevalca za resnico, ki si privzame resnost graje za to, da bi privedel k spreobrnjenju. V silovitosti izrazja in podob se razkriva pogum služabnika, ki ne želi ugajati ljudem, temveč edinole svojemu Gospodu (Gal 1,10), za kogar je potrošil vso duhovno moč.

Študij Svetega pisma

Strastna ljubezen svetega Hieronima do božanskih Pisem je namočena v pokorščino; predvsem v odnosu do Boga, ki se je priobčil v besedah, ki zahtevajo spoštljivo poslušanje,³⁰ in posledično tudi v odnosu do teh, ki v Cerkvi predstavljajo živo izročilo, ki razlaga razodeto sporočilo. »Pokorščina vere« (Rim 1,5; 16,26) pa ni le pasivno sprejemanje znanega, ampak, nasprotno, zahteva aktivno prizadevanje osebnega raziskovanja. Hieronima lahko razumemo kot služabnika Besede, zvestega in delavnega, ki se je v notranjosti posvetil temu, da je v svojih bratih po veri spodbujal natančnejše razumevanje svetega »zaklada«, ki jim je zaupan (prim. 1 Tim 6,20; 2 Tim 1,14). Brez razumevanja tega, kar so napisali navdihnjeni avtorji, ostane sama Božja beseda brez učinka (prim Mt 13,19) in ljubezen do Boga ne more privreti na dan.

Danes nam svetopisemska besedila niso vedno neposredno dostopna. Kot je rečeno pri Izaiju (Iz 29,11), tudi za njih, ki znajo »brati« – kar pomeni, da so imeli zadostno intelektualno formacijo –, sveta knjiga ostaja »zapečatenata«, hermetično zaprta za razumevanje. Zato je potrebno, da nastopi usposobljena priča in prispeva ključ, ki odpira, to je ključ Gospoda Kristusa, ki je edini vreden odtrgati pečate in odpreti knjigo (prim. Raz 5,1-10) ter tako razkriti čudežno izlitje milosti (prim. Lk 4,17-21). Številni, tudi med dejavnimi kristjani, od-

---

³⁰ Prim. *prav tam*, 7.

krito priznavajo, da ne znajo brati (prim. Iz 29,12), vendar ne, ker bi bili nepismeni, marveč ker ne poznajo svetopisemske govornice; besedila zaradi svojih načinov izražanja in starodavnih kulturnih izročil postanejo nerazvozljiva, kakor da bi bila napisana v nepoznani abecedi in skrivnostnem jeziku.

Posredovanje razlagalca, ki opravlja svojo »diakonsko«
nalogo, torej postane nujno, saj stopi v službo tistih, ki ne morejo razumeti pomena tega, kar je bilo napisano preroško. Temu ustreza podoba diakona Filipa, ki ga je Gospod spodbudil, da je šel naproti evnuhu, ki je na svojem vozu bral odlomek iz Izaija (Iz 53,7-8), pri čemer ni mogel izluščiti pomena. »Ali razumeš, kar bereš?«
vpraša Filip, evnuh pa odgovori: »Kako naj bi razumel, ko me pa nihče ne pouči?«
(Apd 8,30-31).³¹

Hieronim je naš vodnik, ker – kakor je storil Filip (prim. Apd 8,35) – vsakega bralca vodi h Kristusovi skrivnosti, ko odgovorno in sistematično privzame eksegetsko in kulturno posredovanje, ki je nujno za pravilno in rodovitno branje Svetega pisma.³² Znanje jezikov, v katerih je bilo Sveto pismo izročeno, skrbna analiza in vrednotenje rokopisov, točno arheološko raziskovanje, poznavanje zgodovine razlaganja; vsa metodološka orodja, ki so mu bila v njegovem času na voljo, je skladno in modro uporabil, da je usmerjal k ustreznemu razumevanju navdihnjenega Pisma.

Tovrstna razsežnosti delovanja svetega Hieronima je še kako pomembna tudi v Cerkvi danes. Če Sveto pismo, kot uči *Dogmatična konstitucija o Božjem razodetju*, predstavlja »tako rekoč dušo svete teologije«³³ in duhovno moč krščanske religiozne prakse,³⁴ je nujno, da specifične kompetence podpirajo razlaganje Svetega pisma.

Temu cilju zagotovo služijo izvrstna raziskovalna središča za Sveto pismo (kot so Papeški biblični inštitut v Rimu

³¹ Prim. *Pismo* 53,5: CSEL 54, 451.

³² Prim. Drugi vatikanski koncil, *Dogmatična konstitucija Dei Verbum - O Božjem razodetju*, 12.

³³ *Prav tam*, 24.

³⁴ Prim. *prav tam*, 25.

ter l'École Biblique in Studium Biblicum Franciscanum v Jeruzalemu) in cerkvene očete (kot je Augustinianum v Rimu), vendar si mora tudi vsaka teološka fakulteta prizadevati za to, da bi bilo poučevanje Svetega pisma načrtovano tako, da si bodo študentje pridobili ustrezne zmožnosti razlaganja, tako glede eksegeze besedil kot glede sinteze biblične teologije. Poučevanje Svetega pisma na žalost mnogi prezirajo ali minimalizirajo, ker sami niso prejeli osnov tega znanja. Poleg rasti cerkvenih študijskih programov, namenjenih duhovnikom in katehistom, ki na poseben način poudarjajo svetopisemsko znanje, je napore potrebno vložiti tudi v formacijo vseh kristjanov, da bi vsakdo postal zmožen odpreti sveto knjigo in iz nje črpati neprecenljive sadove modrosti, upanja in življenja.³⁵

Pri tem bi želel spomniti na to, kar je moj predhodnik zapisal v apostolskih spodbudi *Gospodova beseda*: »Zakramentalnost besede nam tako omogoča, da jo razumemo v analogiji z resnično Kristusovo navzočnostjo pod podobama posvečenega kruha in vina. [...] O odnosu, ki naj bi ga imeli tako do evharistije kot do Božje besede, pravi sv. Hieronim: »Beremo Sveto pismo. Mislim, da je evangelij Kristusovo telo, mislim, da so Pisma njegov nauk. In ko pravi: 'Kdor ne uživa mojega mesa in ne pije moje krvi' (Jn 6,53), lahko te besede razumemo tudi kot (evharistično) skrivnost, vendar sta Kristusovo telo in njegova kri resnično beseda Pisma, sta Božji nauk.«³⁶

Po številnih krščanskih družinah se na žalost nihče ne čuti zmožnega – kot je denimo zapovedano v Mojzesovih knjigah (prim. 5 Mz 6,6) –, da bi otrokom posredoval spoznanje Gospodove besede z vso njeno lepoto, z vso njeno duhovno močjo. Zato sem želel uvesti nedeljo Božje besede,³⁷ da bi s tem opogumil molitveno branje Svetega pisma in domačnost z Božjo besedo.³⁸ Vse druge oblike verskega življenja bodo tako obogatene s smislom, vodene v skladu s hierarhijo vre-

³⁵ Prim. *prav tam*, 21.

³⁶ *Verbum Dei*, 56; Prim. O psalmu 147: CCL 78, 337–338.

³⁷ Prim. Ap. pismo v obliki motuproprija *Aperuit illis*, 30. september 2019.

³⁸ Prim. Ap. spodbuda *Evangelii gaudium*, 152.175: AAS 105 (2013), 1083–1084.1093.

dnot in usmerjane k temu, v čemer sestoji vrh vere: popolno sprejetje Kristusove skrivnosti.

Vulgata

»Najslajši sad trde setve«³⁹ študija grščine in hebrejščine, ki ga je opravil Hieronim, je prevod Stare zaveze iz hebrejskega izvirnika v latinščino. Dotlej so kristjani rimskega cesarstva v celoti lahko brali Sveto pismo zgolj v grščini. Novozavezni spisi so bili napisani v grščini, za knjige Stare zaveze pa je obstajal celotni prevod, tako imenovana *Septuaginta* (oziroma različica sedemdeseterih), ki jo je pripravila hebrejska skupnost v Aleksandriji nekje okrog 2. stoletja pr. Kr. Za latinske bralce ni bilo nobene popolne različice Svetega pisma v njihovem jeziku, marveč le nekateri delni in nepopolni prevodi iz grščine (t. i. *Vetus Latina*). Hieronimu in njegovim poznejšim naslednikom gre zasluga za revizijo in nov prevod celotnega Svetega pisma. To je začel že v Rimu z revizijo evangelijev in psalmov na pobudo papeža Damaza, pozneje pa je Hieronim po svojem umiku v Betlehem začel s prevajanjem vseh starozaveznih knjig neposredno iz hebrejščine; delo se je raztegnilo na več let.

Za dovršitev tega prevajalskega dela je Hieronimu služilo njegovo poznavanje grščine in hebrejščine, obenem pa tudi dobra latinska izobrazba, uporabljal je tudi filološka orodja, ki jih je imel na voljo, posebej Origenovo *Heksaplo*. Končno besedilo je združevalo ohranjanje izrazov, ki so že vstopili v splošno rabo, z večjo zvestobo govorici hebrejskega izvirniku, ne da bi pri tem žrtvoval elegantnost latinskega jezika. Rezultat je pravi spomenik, ki je zaznamoval kulturno zgodovino Zahoda s tem, da je oblikoval teološko govorico. Ko je premagal nekatera začetna nasprotovanja, je Hieronimov prevod kaj kmalu postal skupna dediščina tako učenih kot krščanskega ljudstva – zato tudi ime *Vulgata*.⁴⁰ Srednjeve-

³⁹ Prim. *Pismo* 52,3: CSEL 54, 417.

⁴⁰ Prim. *VD*, 72: AAS 102 (2010), 746-747.

ška Evropa se je naučila brati, moliti in razmišljati v skladu z besedilom Svetega pisma, kot ga je prevedel Hieronim. Tako je »Sveto pismo postalo nekakšen »ogromen slovar« (P. Claudel) in »ikonografski slovar« (M. Chagall), iz katerega sta izšli krščanska kultura in umetnost.«⁴¹ Književnost, umetnosti in tudi ljudska govorica so nenehno izhajale iz Hieronimovega prevoda Svetega pisma in so nam tako zapustile zaklade lepote in pobožnosti.

Iz spoštovanja do tega neizpodbitnega dejstva je tridentinski koncil z odlokom *Insuper* potrdil »pristen« značaj Vulgate, s čemer je potrdil njeno rabo v Cerkvi skozi stoletja in jo priznal kot orodje za študij, oznanjevanje in javne razprave.⁴² Koncil vendarle ni želel zmanjšati pomena izvirnih jezikov, kot je to Hieronim stalno poudarjal, še manj pa je prepovedal celovite prevode v prihodnosti. Sveti Pavel VI. je povzel naročilo očetov drugega vatikanskega koncila in je želel, da se je z revizijskim delom *Vulgate* nadaljevalo in zaključilo ter da se ga je ponudilo vsej Cerkvi. Tako je sveti Janez Pavel II. leta 1979 v apostolski konstituciji *Scripturarum thesaurus (Zaklad Svetega pisma)*⁴³ razglasil tipično izdajo imenovano *Nova Vulgata*.

Prevod kot inkulturacija

S tem prevodom je Hieronim uspel Sveto pismo »inkulturirati« v latinski jezik in kulturo, to njegovo delo pa je postalo stalna paradigma cerkvenega misijonarskega delovanja. Resnično, »ko skupnost sprejme oznanilo odrešenja, jo Sveti Duh oplodi s preobražujočo močjo evangelija« in se tako ustanovi nekakšna cikličnost; kakor je Hieronimov prevod dolžnik jeziku in kulturi latinskih klasikov, katerih vpliv je jasno viden, tako je tudi Sveto pismo s svojim jezikom in sim-

---

⁴¹ Sv. Janez Pavel II., *Pismo umetnikom* (4. april 1999), 5: AAS 91 (1999), 1159–1160.

⁴² Prim. Denzinger-Schönmetzer, *Enchiridion Symbolorum*, 1506.

⁴³ 25. april 1979: AAS LXXI (1979), 557–559.

bolično-upodobitveno vsebino postalo stvariteljski element za kulturo.

Hieronimovo prevajalsko delo nas uči, da vrednote in pozitivne oblike vsake kulture predstavljajo obogatitev za vso Cerkev. Različni načini, na katere se Božja beseda oznanja, razumeva in živi v vsakem novem izročilu, obogatijo Sveto pismo sámo, da tako ono – v skladu z znanim izrazom Gregorja Velikega – raste z bralcem,⁴⁴ ko skozi tek stoletij prejema nove poudarke in zven. Ko Sveto pismo in evangeliji vstopajo v različne kulture, se Cerkev vedno bolj razodeva kot »nevesta okrašena z nakitom« (Iz 61,10). To obenem pričuje za potrebo, da se Sveto pismo stalno prevaja v jezikovne in miselne kategorije vsake kulture in vsakega rodu, tudi v globalno sekularizirano kulturo našega časa.⁴⁵

Upravičeno je bilo omenjeno, da je možno vzpostaviti analogijo med prevodom kot dejanjem jezikovnega gostoljubja in drugimi oblikami sprejemanja.⁴⁶ Zato prevod ni delo, ki zadeva zgolj jezik, marveč v resnici ustreza širši etični odločitvi, ki je povezana s celotnim pogledom na življenje. Brez prevodov bi bilo medsebojno komuniciranje različnih jezikovnih skupin nemogoče, drug pred drugim bi zaprli vrata zgodovine in zanimali možnost, da lahko ustvarimo kulturo srečanja.⁴⁷ Brez prevajanja pravzaprav ni gostoljubja, marveč se okrepijo sovražni odnosi. Prevajalec je gradnik mostov. Koliko prenaagljenih sodb, koliko obsodb in konfliktov zraste iz dejstva, da ne poznamo jezika drugih in se s trdnim upanjem ne posvetimo temu neskončnemu dokazu ljubezni, ki je prevod!

Tudi Hieronim se je moral zoperstaviti prevladujoči miselnosti svojega časa. Če je bilo poznavanje grščine ob vzponu rimskega cesarstva dokaj splošno, je bilo to v njegovem času

---

⁴⁴ Homilija o Ezekielu. I, 7: PL 76, 843D.

⁴⁵ Prim. Apostolska spodbuda *Evangelii gaudium – Veselje evangelija*, 116: AAS 105 (2013), 1068.

⁴⁶ Prim. P. Ricœur, *Sur la traduction*, Bayard, Paris 2004.

⁴⁷ Prim. Apostolska spodbuda *Evangelii gaudium – Veselje evangelija*, 24: AAS 105 (2013), 1029–1030.

že prava redkost. Postal je eden boljših poznavalcev grškega jezika in grške krščanske književnosti, vendar se je odpravil še na zahtevnejšo samotno pot, ko se je posvetil študiju hebrejščine. Če so, kot je rečeno, »meje mojega jezika meje mojega sveta,«⁴⁸ lahko rečemo, da večjezičnosti svetega Hieronima dolgujemo univerzalnejše razumevanje krščanstva, ki je obenem skladnejše z viri.

Ko obhajamo tisočšeststoletnico smrti sv. Hieronima, se pogled usmerja k izredni misijonarski vitalnosti, ki jo izražajo prevodi Božje besede v več kot tri tisoč jezikov. Številnim misijonarjem dolgujemo dragoceno delo objavljanja slovnice, slovarjev in drugih jezikovnih pripomočkov, ki ponujajo temelje človeški komunikaciji in so vez za »misijonarski sen, da bi dosegli vse.«⁴⁹ Nujno je ovrednotiti vse to delo in vlagati vanj, s čimer se prispeva k preseganju meja nezmožnosti komuniciranja in umanjkanja srečanja. Potrebno je storiti še marsikaj. Kot je bilo rečeno, razumevanje ne obstaja brez prevajanja;⁵⁰ brez tega ne bi razumeli ne drugih ne sami sebe.

Hieronim in Petrov sedež

Hieronim je imel vedno poseben odnos z mestom Rim: Rim je duhovni pristan, h kateremu se stalno vrača, v Rimu se je izobrazil v humanista in se izklesal v kristjana – on je *homo Romanus*. Ta povezanost se je še na poseben način izrazila v jeziku Mesta, latinščini, katere učitelj in gojitelj je bil; še najbolj pa je bil povezan z rimsko Cerkvijo tudi v vidnem znamenju Petrovega sedeža. Ikonografska tradicija ga je – sicer anahronistično – upodabljala v kardinalskem škrlatu, da bi s tem označila njegovo pripadnost rimskim duhovnikom, zbranim okrog papeža Damaza. V Rimu je začel z revizijo pre-

⁴⁸ L. Wittgenstein, *Tractatus logico-philosophicus*, 5.6.

⁴⁹ Apostolska spodbuda *Evangelii gaudium* – *Veselje evangelija*, 31: AAS 105 (2013), 1033.

⁵⁰ Prim. G. Steiner, *After Babel. Aspects of Language and Translation*, Oxford University Press, New York 1975.

voda. Tudi ko so ga zavist in nerazumevanja prisilili, da je Rim zapustil, je vselej ostal tesno povezan s Petrovim sedežem.

Za Hieronima je rimska Cerkev rodovitna zemlja, kjer Kristusovo seme prinaša obilne sadove.⁵¹ V kritičnem času, ko je bila scela stkana Kristusova suknja često parana zaradi delitev med kristjani, je Hieronim videl Petrov sedež kot trdno znamenje: »Jaz, ki ne sledim nikomur, razen Kristusu, stojim v občestvu s Petrovim sedežem. Vem, na kateri skali je zgrajena Cerkev.« Na vrhuncu razprav zoper arijance piše Damazu: »Kdor ne zbira s tem, raztresa, kdor ni Kristusov, pripada antikristu.«⁵² Zato lahko tudi zatrdi: »Kdor je združen s Petrovim sedežem, pripada mojim.«⁵³

Hieronima so imeli pogosto za ostrega polemika glede vere. Njegova ljubezen do resnice in goreča obramba Kristusa sta ga morda pripeljali celo do pretiravanja v jezikovnem nasilju, kot je razvidno iz njegovih pisem in spisov. Vendar on živi tako, da je usmerjen k miru: »Tudi jaz si želim miru; ne le želim, marveč tudi prosim zanj! Vendar želim Kristusov mir, pristen mir, mir brez ostankov sovražnosti, mir, ki s seboj ne prinaša vojne; ne miru, ki bi ponižal sovražnike, marveč takega, ki združuje v prijateljstvu!«⁵⁴

Naš svet bolj kot kdaj koli potrebuje zdravilo usmiljenja in občestva. Dovolite mi, da znova ponovim: ponudimo pričevanje bratskega občestva, ki bo privlačno in svetlo.⁵⁵ »Po tem bodo vsi spoznali, da ste moji učenci, če boste med seboj imeli ljubezen« (Jn 13,25). To je Jezus v globoki molitvi prosil Očeta: »Da bi bili vsi eno [...] v nama [...], da bi svet veroval« (Jn 17,21).

---

⁵¹ Prim. *Pismo* 15,1: CSEL 54, 63.

⁵² *Prav tam*, 15,2: CSEL 54, 62–64.

⁵³ *Prav tam*, 16,2: CSEL 54, 69.

⁵⁴ *Prav tam*, 82,2: CSEL 55, 109.

⁵⁵ Prim. Apostolska spodbuda *Evangelii gaudium – Veselje evangelija*, 99: AAS 105 (2013), 1061.

Ljubiti, kar je ljubil Hieronim

V zaključku tega pisma bi rad na vse naslovil naslednji poziv. Med številnimi hvalnicami, ki so jih Hieronimu namenili njegovi nasledniki, je tudi sledeča, da namreč on ni bil preprosto eden največjih ustvarjalcev »knjižnice«, iz katere se hrani krščanstvo v potekanju časa, od zaklada Svetega pisma naprej, temveč se Hieronimu lahko pripiše tudi to, kar je on sam pisal o Nepocijanu: »Z vztrajnim branjem in stalnim premišljevanjem je iz svojega srca napravil Kristusovo knjižnico.«⁵⁶ Hieronim ni hranil moči za obogatitev svoje lastne knjižnice, v kateri je vedno videl nepogrešljivo delavnico za razumevanje vere in za duhovno življenje – v tem je čudovit zgled tudi za sedanjost. Vendar je on šel onkraj tega. Zanj študij ni ostal omejen le na mlade dni formacije, marveč je bil to stalen trud in vsakodnevna prioriteta celo življenje. Lahko zatrdimo, da je v sebi zbral celo knjižnico in postal delivec znanja za številne druge. Postumijan, ki je v 4. stoletju potoval na Vzhod, da bi odkrival meniška gibanja in je Hieronimov način življenja videl na lastne oči, saj je z njim bival nekaj mesecev, ga opisuje takole: »On je ves v branju, ves v knjigah; brez počitka tako podnevi kot ponoči, stalno nekaj bere ali piše.«⁵⁷ V zvezi s tem mislim na izkušnjo, ki jo imajo danes mladi, ko vstopajo v mestne knjižnice ali na internetne strani in tam iščejo oddelek z verskimi knjigami. Če tak oddelek sploh obstaja, je pogosto ne le nekje ob strani, marveč tudi slabo založen z bistvenimi knjigami. Ko mlad človek pregleduje police ali spletne strani, težko razume, kako je versko iskanje lahko strastna avantura, ki združuje misel in srce; kako je žeja po Bogu vžigala velike duhove skozi stoletja do danes; kako je zorenje duhovnega življenja vplivalo na teologe in filozofe, umetnike in pesnike, zgodovinarje in znanstvenike.

Ena izmed današnjih težav, ki ne zadeva le vere, je nepismenost: primanjkuje nam hermenevtičnih sposobnosti, ki bi nas napravile za verodostojne razlagalce in prevajalce svo-

---

⁵⁶ *Pismo* 60,10: CSEL 54, 561.

⁵⁷ Sulpicij Sever, *Dialog* I, 9, 5: SCh 510, 136–138.

jega lastnega kulturnega izročila. Predvsem mladim želim postaviti izziv: odpravite se na iskanje svoje dediščine. Krščanstvo vas naredi za dediče neprekosljive kulturne dediščine, ki jo morate sprejeti v last. Postanite strastni za to zgodovino, saj je vaša. Drznite si postaviti pred oči tega nemirnega mladega Hieronima, ki je kot trgovec iz Jezusove prilike prodal vse, kar je imel, da bi pridobil »dragocen biser« (Mt 13,46).

Hieronim je zares »Kristusova knjižnica«, večna knjižnica, ki šestnajst stoletij pozneje še vedno uči, kaj pomeni Kristusova ljubezen – ljubezen, ki je nerazvezljiva od srečanja z njegovo besedo. Zato ta obletnica predstavlja klic k ljubezni do tega, kar je ljubil Hieronim, ko se ob odkrivanju njegovih spisov pustimo dotakniti sunku duhovnosti, ki se jo v njenem življenjskem središču lahko opiše kot nemirno in strastno hrepenenje po večjem spoznanju Boga razodetja. Kako bi dandanes ne slišali tega, k čemur je Hieronim nenehno spodbujal svoje sodobnike: »Pogosto beri Sveto pismo, pravzaprav naj tvoje roke nikdar ne odložijo svete knjige«?⁵⁸

Svetel zgled je Devica Marija, ki jo je Hieronim častil predvsem v njenem deviškem materinstvu pa tudi v njenem odnosu molitvene bralke Svetega pisma. Marija je premišljevala v svojem srcu (prim. Lk 2,19.51), »ker je bila sveta, in je prebirala Sveto pismo, ker je poznala preroke, ker se je spominjala tega, kar ji je angel Gabriel naznanil in kar so napovedovali preroki [...]. Gledala je novorojenega, ki je bil njen sin, njen edini sin, ki je ležal v jasliah in jokal, vendar je bil ta, ki ga videla jokajočega, Božji Sin. Kar je gledala, je primerjala s tem, kar je brala in slišala.«⁵⁹ Zaupajmo se njej, ki nas bolj kot kdorkoli lahko nauči, kako brati, premišljevati, moliti in zreti Boga, ki se nikdar ne utruji postajati navzoč v našem življenju.

*V Rimu, pri svetem Janezu v Lateranu,
30. septembra, na god sv. Hieronima, leta 2020,
v osmem letu mojega pontifikata.*

Francišek

⁵⁸ Pismo 52,7: CSEL 54, 426.

⁵⁹ Homilija o Gospodovem rojstvu IV: PL Suppl. 2, 191.

DOKUMENTI IN KRATICE

- AI – OU Papež Frančišek, Apostolsko pismo - *Motu proprio Apperuit illis – Odprl jim je um*, Cerkevni dokumenti – Nova serija 35, Ljubljana 2020
- DV – BR Drugi vatikanski koncil, Dogmatična konsitucija *Dei Verbum – O Božjem razodetju* (1964)
- EG – VE Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Evangelii gaudium – Veselje evangelija*, Cerkevni dokumenti 140, Ljubljana 2014.
- SSA – GSP Papež Frančišek, Apostolsko pismo *Sacrae Scripturae affectus – Gorečnost za Sveto pismo*, Cerkevni dokumenti 164, Ljubljana 2020.
- AAS *Acta Apostolicae Sedis*
- CD *Cerkevni dokumenti* (Družina, Ljubljana 1979–)
- CSEL *Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum* (Wien 1866–)
- PG Migne *Patrologia Graeca*
- PLS Migne *Patrologia Latina Supplementum*
- SCh *Sources chrétiennes* (Paris 1941–)

Papež Benedikt XVI.
SV. HIERONIM
kateheza pri splošni avdienci
7. novembra 2007

I. Življenje in spisi

Dragi bratje in sestre!

Danes bomo svojo pozornost namenili sv. Hieronimu, cerkvenemu očetu, ki je postavil Sveto pismo v središče svojega življenja: prevedel ga je v latinski jezik, razlagal ga je v svojih delih in predvsem se je trudil, da bi ga oprijemljivo živel v svojem dolgem zemeljskem življenju kljub dobro znanemu težkemu in ognjevitemu značaju, ki mu ga je dala narava.

Hieronim se je rodil v Stridonah okoli leta 347 v krščanski družini, ki mu je omogočila dobro izobrazbo, saj so ga poslali celo v Rim, da bi se izpopolnil v študiju. Kot mladenič je čutil privlačnost posvetnega življenja,⁶⁰ a je v njem prevladalo hrepenenje in zanimanje za krščansko vero. Krst je prejel okoli leta 366 in se usmeril v asketsko življenje. Napotil se je v Oglej, se tam pridružil skupnosti gorečih kristjanov, ki jo je sam označil za »zbor blaženih«,⁶¹ zbran okoli škofa Valerijana. Potem je odpotoval proti Jutrovem in živel kot samotar v puščavi Halkis, južno od Alepa,⁶² kjer se je resno posvetil študiju. Izpopolnil je svoje poznavanje grščine, začel študi-

---

⁶⁰ Prim. *Pismo* 22,7.

⁶¹ *Kronika*, za leto 374.

⁶² Prim. *Pismo* 14,10.

rati hebrejščino,⁶³ prepisoval kodekse in patristična dela.⁶⁴ Premišljevanje, samota in stik z Božjo besedo so pospeševali zorenje njegovega krščanskega čutenja. Še bolj boleče je začutil breme mladostnih prestopkov⁶⁵ in živo zaznal nasprotje med pogansko miselnostjo in krščanskim življenjem. To nasprotje je postalo slavno zaradi dramatičnega in živega »videnja«, ki nam ga je sam opisal. V njem se mu je zdelo, da je bil prebičan vpričo Boga, ker je bil »ciceronijan in ne kristjan«.⁶⁶

Leta 382 se je preselil v Rim. Tam ga je papež Damaz, ki je poznal njegov ugled asketa in sposobnosti izobraženca, privzel za tajnika in svetovalca. Spodbujal ga je, naj se iz pastoralnih in kulturnih razlogov loti novega latinskega prevoda svetopisemskih besedil. Nekaj oseb iz rimske aristokracije, zlasti plemenite gospe, kot Pavla, Marcela, Azela, Lea in druge, ki so želele napredovati po poti krščanske popolnosti in poglobiti poznavanje Božje besede, so si ga izbrale za duhovnega voditelja in učitelja pri metodičnem pristopu k svetim besedilom. Te plemenite gospe so se naučile tudi grško in hebrejsko.

Po smrti papeža Damaza je Hieronim leta 385 zapustil Rim in se napotil na romanje, najprej v Sveto deželo, to tiho pričo Kristusovega zemeljskega življenja, potem v Egipt, izbrano deželo mnogih menihov.⁶⁷ Leta 386 se je ustalil v Betlehemu, kjer so po velikodušnosti plemenite Pavle zgradili en moški in en ženski samostan ter gostišče za romarje, ki so prihajali v Sveto deželo, »z mislijo, da Marija in Jožef nista našla, kjer bi se odpočila«.⁶⁸ V Betlehemu je ostal do smrti in tam nadaljeval svojo intenzivno dejavnost: razlagal je Božjo besedo, branil je vero, se odločno upiral raznim krivovertvom, spodbujal menihe k popolnosti, učil mlade učence

⁶³ Prim. *Pismo* 125,12.

⁶⁴ Prim. *Pismo* 5,2.

⁶⁵ Prim. *Pismo* 22,7.

⁶⁶ Prim. *Pismo* 22,30.

⁶⁷ Prim. *Zagovor proti Rufinu* 3,22; *Pismo* 108,6-14.

⁶⁸ *Pismo* 108,14.

klasično in krščansko kulturo, s pastirskim duhom sprejemal romarje, ki so prihajali na obisk v Sveto deželo. Umrli je v svoji celici, blizu votline rojstva, 30. septembra 419/420.

Literarna izobrazba in obsežna učenost sta Hieronimu omogočili pregled in prevod številnih svetopisemskih besedil; to je bilo dragoceno delo za latinsko Cerkev in za zahodno kulturo. Na osnovi izvirnih besedil v hebrejščini in grščini ter ob primerjanju z dotedanjimi prevodi je opravil revizijo štirih evangelijev v latinskem jeziku, potem še psalterija in velikega dela Stare zaveze. Upošteva je hebrejski izvirnik, grško predlogo iz Septuaginte, klasičnega grškega prevoda Stare zaveze, ki sega v predkrščansko obdobje, in dotedanje latinske prevode je Hieronim lahko ob pomoči drugih sodelavcev ponudil boljši prevod. To je tako imenovana Vulgata, »uradno« besedilo latinske Cerkve, ki so ga kot tako priznali na tridentinskem koncilu in ki po nedavni reviziji ostaja »uradno« besedilo Cerkve latinskega jezika. Zanimivo je pokazati na merila, ki se jih je veliki biblicist držal pri svojem prevajanju. Sam jih razlaga, ko trdi, da je spoštoval celo besedni red Svetega pisma, ker je v njem, tako pravi »celo besedni red skrivnost«, ⁶⁹ to je razodetje. Poudarja nadalje potrebo po opiranju na izvirna besedila: »Kadar se med latinci pojavi razprava o Novi zavezi zaradi neskladnega zapisa rokopisov, se zatečemo k izvirniku, to je h grškemu besedilu, v katerem je zapisana Nova zaveza. Enako se pri Stari zavezi, če je neskladje med grškimi in latinskimi besedili, sklicujemo na izvirno hebrejsko besedilo. Tako lahko vse, kar priteka iz izvira, najdemo tudi v potočkih.« ⁷⁰ Hieronim je poleg tega razložil tudi precej svetopisemskih besedil. Po njegovem mnenju morajo razlage ponuditi več različnih mnenj, »tako da bister bralec potem, ko je prebral različne razlage in spoznal mnogovrstna mnenja – ena sprejemljiva, druga ne –, preso-

---

⁶⁹ Pismo 57,5.

⁷⁰ Pismo 106,2.

di, katero je najzanesljivejše, in kot večš menjalec zavrne ponarejen kovanec.«⁷¹

Odločno in živo je zavračal krivoverce, ki so napadali izročilo in vero Cerkve. Pokazal je tudi na pomembnost in vrednost krščanske književnosti, ki se je povzpela na raven prave kulture in je bila vredna stopiti ob bok klasični. To je Hieronim storil s tem, da je sestavil delo *O slavnih možeh* (*De viris illustribus*), v katerem je predstavil življenjepise več kot sto krščanskih avtorjev. Napisal je tudi žitja menihov in tako ob drugih duhovnih poteh orisal tudi meniški ideal. Poleg tega je prevedel razna dela grških avtorjev. Slednjic pa se Hieronim v zbirki svojih pisem, ki je mojstrovina latinske književnosti, izkaže kot učen mož, asket in duhovni voditelj.

Česa se lahko naučimo od sv. Hieronima? Zdi se mi, da predvsem tole: ljubiti Božjo besedo v Svetem pismu. Sv. Hieronim pravi: »Nepoznavanje Svetega pisma pomeni nepoznavanje Kristusa.«⁷¹ Zato je za vsakega kristjana pomembno, da živi v stiku in v osebnem pogovoru v Božjo besedo, ki nam je podarjena v Svetem pismu. Ta naš dialog mora imeti vedno dve razsežnosti: po eni strani mora biti resnično osebni dialog, ker Bog po Svetem pismu govori z vsakim izmed nas in ima sporočilo za vsakega. Svetega pisma ne smemo brati kot neko besedo iz preteklosti, ampak kot Božjo besedo, ki se obrača tudi na nas, in skušati razumeti, kaj hoče Gospod povedati nam. Da pa ne bi zapadli v individualizem, moramo upoštevati, da nam je Božja beseda dana prav zato, da bi gradili občestvo, da bi se na svoji poti proti Bogu povezali v resnici. Čeprav torej vedno ostaja osebna beseda, pa je tudi beseda, ki gradi občestvo, ki gradi Cerkve. Zato jo moramo brati v občestvu z živo Cerkvijo. Privilegirani kraj za branje in poslušanje Božje besede je bogoslužje, v katerem z obhajanjem besede in ponavzočitvijo zakramenta Kristusovega telesa udejanjamo to besedo v svojem življenju in jo ponavzočujemo med nami. Nikoli ne smemo pozabiti, da Božja beseda presega čase. Človeške misli pridejo in gredo. Kar je danes

---

⁷¹ *Razlaga Izaija*, predg.

nadvse moderno, bo jutri povsem zastarelo. Božja beseda pa je beseda večnega življenja, v sebi nosi večnost, tisto, kar vedno velja. Ko torej v sebi nosimo Božjo besedo, nosimo v sebi večnost, večno življenje.

Tako končujem z besedo, ki jo je sv. Hieronim namenil sv. Pavlinu iz Nole. V njej veliki ekseget izraža prav to resničnost, da namreč v Božji besedi prejemamo večnost, večno življenje. Sv. Hieronim pravi: »Skušajmo se na zemlji naučiti tistih resnic, ki bodo vzdržale tudi v nebesih.«⁷²

---

⁷² Pismo 53,10.

Opomba prevajalca:

Na začetku nemškega povzetka kateheze je papež natančneje lociral Hieronimov rojstni kraj Stridone in jih, sicer pomotoma, izenačil kar z Ljubljano. To seveda ne sodi med papeževe nezmotne izjave. Vmes smemo dodati »blizu«, pa bo zadoščeno točnosti.

»In der heutigen Katechese möchte ich den Kirchenvater Hieronymus in den Blick nehmen. Er wurde 347 in Stridon, dem heutigen Laibach in Slowenien, in einer christlichen Familie geboren.«

V današnji katehezi bi se rad ozrl na cerkvenega očeta Hieronima. Rodil se je v krščanski družini v Stridonah, v današnji Ljubljani v Sloveniji (blizu današnje Ljubljane v Sloveniji).

Papež Benedikt XVI.
SV. HIERONIM
kateheza pri splošni avdienci
14. novembra 2007

II. Nauk

Dragi bratje in sestre!

Danes nadaljujemo predstavitev osebnosti sv. Hieronima. Kot smo rekli prejšnjo sredo, je posvetil svoje življenje študiju Svetega pisma, tako da ga je moj predhodnik papež Benedikt XV. priznal za »izvrstnega učitelja razlaganja Svetega pisma.« Hieronim je poudarjal veselje in pomembnost tega, da si postanemo domači s svetopisemskimi besedili: »Ali se ti ne zdi, da že tukaj, na zemlji, prebivaš v nebeškem kraljestvu, ko živiš med temi besedili, ko jih premišljuješ, ko ne poznaš in ne iščeš nič drugega?«⁷³ Resnično, pogovarjati se z Bogom, z njegovo Besedo, je na neki način navzočnost nebes, to je navzočnost Boga. Približati se svetopisemskim besedilom, zlasti Novi zavezi, je za vernike bistveno, ker »je nepoznavanje Svetega pisma nepoznavanje Kristusa.«⁷³ Ta znameniti stavek, ki ga navaja tudi drugi vatikanski koncil v konstituciji o Božjem razodetju,⁷⁴ je njegov.

Kot pravi »zaljubljenec« v Božjo besedo se je spraševal: »Kako bi bilo mogoče živeti brez poznavanja Svetega pisma, po katerem se naučimo spoznavati samega Kristusa, ki je

---

⁷³ *Razlaga Izaija*, predg.

⁷⁴ Drugi vatikanski koncil, *Dogmatična konstitucija Dei Verbum – O Božjem razodetju*, 25.

življenje vernikov?» Sveto pismo, orodje, »po katerem Bog vsak dan govori vernikom,«⁷⁵ tako postane spodbuda in vir krščanskega življenja v sleherni okoliščini in za vsakega človeka. Brati Sveto pismo pomeni pogovarjati se z Bogom: »Če moliš,« piše neki plemeniti rimski mladenki, »govoriš z Ženinom; če bereš, ti on govori.« Študij in premišljevanje Svetega pisma naredita človeka modrega in vedrega.⁷⁶ Seveda je potrebna, če hočemo vedno globlje prodirati v Božjo besedo, nenehna in vedno večja zavzetost. Tako je Hieronim priporočal duhovniku Nepocijanu: »Pogosto beri božanska pisma; še več, nikoli ne daj iz rok svete knjige. Tu se nauči, kar moraš poučevati.« Rimski matroni Leti je za krščansko vzgojo hčere dajal take nasvete: »Poskrbi, da bo vsak dan preučevala kakšen odlomek iz Svetega pisma ... Uredi, da bo vsaki molitvi sledilo branje in branju molitev ... Namesto draguljev in svilenih oblek naj ima rada božanske knjige.«⁷⁷ S premišljevanjem in poznavanjem Svetega pisma se »ohranja uravnoteženost v duši.« Samo globok duh molitve in pomoč Svetega Duha nas lahko uvedeta v razumevanje Svetega pisma: »Pri razlaganju Svetega pisma vedno potrebujemo pomoč Svetega Duha.«⁷⁸

Vse Hieronimovo življenje je torej prežemala strastna ljubezen do Svetega pisma, ljubezen, ki jo je vedno skušal vsaditi tudi v vernike. Neki svoji duhovni hčeri je priporočal: »Ljubi Sveto pismo in modrost te bo ljubila; ljubi ga nežno in te bo varovalo; počasti ga in prejela boš njegove nežnosti. Naj ti bo kakor tvoje ogrlice in uhani.« In spet: »Ljubi poznavanje Svetega pisma in ne boš ljubila mesenih pregreh.«

Za Hieronima je bilo temeljno merilo metode razlaganja Svetega pisma sozvočje s cerkvenim učiteljstvom. Svetega pisma nikoli ne moremo brati sami. Preveč zaprtih vrat najdemo in zlahka zdrknemo v zmoto. Sveto pismo je zapisalo

⁷⁵ Pismo 133,13.

⁷⁶ Prim. *Razlaga Pisma Efežanom*, predg.

⁷⁷ Pismo 107,9.12.

⁷⁸ *Razlaga Miheja* 1,1,10,15.

Božje ljudstvo in je bilo napisano za Božje ljudstvo po navdihu Svetega Duha. Samo v tem občestvu z Božjim ljudstvom lahko resnično vstopimo kot »mi« v jedro resnice, ki nam jo hoče povedati sam Bog. Po mnenju velikega eksegeta mora biti pristno razlaganje Svetega pisma vedno v soglasnem ujemanju z vero katoliške Cerkve. Ne gre za zahtevo, ki bi bila tej knjigi vsiljena od zunaj; knjiga sama je glas Božjega ljudstva na romanju in samo v veri tega ljudstva smo, tako rekoč, v ustrezni uglašenosti, da lahko razumemo Sveto pismo. Zato je Hieronim nekega duhovnika opominjal: »Še naprej se trdno oklepaj starega nauka, ki si se ga naučil, da boš lahko spodbujal z zdravim naukom in zavračal tiste, ki mu nasprotujejo.« Takole sklepa: ker je pač Jezus utemeljil svojo Cerkev na sv. Petru, mora vsak kristjan še posebej biti v občestvu »s sedežem sv. Petra. Vem, da je na tej skali zgrajena Cerkev.«⁷⁹ Brez popuščanja potemtakem izjavlja: »Sem z vsakim, kdorkoli je povezan s sedežem sv. Petra.«⁸⁰

Hieronim seveda ne opušča etičnega vidika. Celo zelo pogosto spominja na dolžnost, naj življenje uskladimo z Božjo besedo. Samo če jo živimo, postanemo tudi sposobni, da jo razumemo. Takšna doslednost je neogibna za slehernega kristjana, še posebej za pridigarja, da ga ne bi njegova dejanja spravljala v neprijeten položaj, če se ne bi ujemala z besedami. Tako spodbuja duhovnika Nepocijana: »Tvoja dejanja naj ne postavljajo na laž tvojih besed, da se ne bi zgodilo, da bi, ko pridigaš v cerkvi, kdo sam pri sebi pomislil: ›Zakaj torej sam ne delaš tako?‹ Kako ljubek je učitelj, ki s polnim trebuhom pametuje o postu; tudi tat lahko graja skopuštvu; v Kristusovem duhovniku pa se morata duh in beseda ujemati.«⁸¹ V nekem drugem pismu Hieronim poudarja: »Tudi če ima kdo sijajen nauk, pa je osramočen, če ga obsoja lastna vest.«⁸¹ Še vedno v zvezi z doslednostjo opaza: »Evangelij je treba prevesti v držo prave ljubezni,« ker je v vsakem človeku navzoča Kristusova oseba. Ko se je Hieronim, na primer,

---

⁷⁹ Pismo 15,2.

⁸⁰ Pismo 16.

⁸¹ Pismo 127,4.

obračal na duhovnika Pavlina (ki je postal kasneje škof v Noli in svetnik), mu je takole svetoval: »Pravo Kristusovo svetišče je vernikova duša: okraši to svetišče, olepšaj ga, odloži v njem svoje darove in sprejmi Kristusa. Čemu neki bi oblačil v drage kamne zidove, če pa Kristus v osebi ubožca umira od lakote?«⁸² Hieronim je zelo oprijemljiv: potrebno je »Kristusa obleči v ubogih, ga obiskati v trpečih, ga nahraniti v lačnih, mu dati streho v brezdomcih.« Ljubezen do Kristusa, ki jo hranita študij in premišljevanje, nam pomaga premagati vsako težavo: »Tudi mi ljubimo Jezusa Kristusa, vedno iščimo edinost z njim. Tedaj nam bo lahko tudi to, kar je težko.«⁸³

Hieronim, ki ga je Prosper Akvitanski označil kot »zglede za vedenje in učitelja človeškega rodu,« nam je zapustil tudi bogat in raznolik nauk o krščanski askezi. Omenja, da pogumno teženje k popolnosti zahteva nenehno budnost, pogosto mrtvenje, četudi z zmernostjo in preudarnostjo, vztrajno umsko ali ročno delo, da bi se izognili brezdelju,⁸⁴ in predvsem pokorščino Bogu: »Nič ... Bogu tako ne ugaja kakor pokorščina ..., ki je najvišja in edina krepost.«⁸⁵ Na pot askeze pa je mogoče dodati tudi romanja. Hieronim je še posebej spodbujal romanja v Sveto deželo, kjer so sprejemali romarje in jih gostili v hišah, ki so po velikodušnosti plemkinje Pavle, Hieronimove duhovne hčere, zrasle ob betlehenskem samostanu.⁸⁶

Končno pa ne moremo brez besed mimo prispevka, ki ga je Hieronim dal krščanski pedagogiki.⁸⁷ Za cilj si zastavlja oblikovanje »duše, ki mora postati Gospodovo svetišče,«⁸⁸ »dragocen dragulj« v Božjih očeh.⁸⁹ Z globokim uvidom svetuje, naj jo obvarujemo od hudega in od grešnih priložnosti,

---

⁸² *Pismo* 58,7.

⁸³ Prim. *Pismi* 125,11 in 130,15.

⁸⁴ *Homilija o pokorščini*.

⁸⁵ Prim. *Pismo* 108,14.

⁸⁶ Prim. *Pismi* 107 in 128.

⁸⁷ *Pismo* 107,4.

⁸⁸ *Pismo* 107,13.

naj opustimo dvomljiva in raztresajoča prijateljstva.⁸⁹ Predvsem pa spodbuja starše, naj okrog otrok ustvarjajo ozračje vedrine in veselja, naj jih spodbujajo k študiju in delu tudi s pohvalo in tekmovalnostjo,⁹⁰ jih opogumljajo, da bodo premagovali težave, naj v njih pospešujejo dobre navade in jih obranijo, da si ne bodo privzeli slabih, ker – in tukaj navaja stavek Publilija Sirca, ki ga je slišal v šoli – »s težavo ti bo uspelo, da se boš popravil in znebil stvari, na katere se že mirno navajaš.«⁹¹ Starši so glavni vzgojitelji otrok, njihovi prvi učitelji za življenje. Ko se Hieronim obrača na mater neke deklice in potem namigne še očetu, zelo jasno opominja, kot da bi izražal temeljno zahtevo vsakega človeškega bitja, ki vstopa v življenje: »Naj ona v tebi najde učiteljico in naj te z začudenjem gleda njeno neizkušeno otroštvo. Niti v tebi niti v svojem očetu naj nikoli ne vidi drž, ki vodijo v greh, da jih ne bi morda posnemala. Spomnita se, da ... jo lahko vzgajata bolj z zgledom kakor z besedo.«⁹² Med poglobitvimi uvidi Hieronima kot pedagoga je treba poudariti pomen, ki ga pripisuje zdravi in celoviti vzgoji od zgodnjega detinstva, posebno odgovornost, ki jo priznava staršem, nujnost resne moralne in verske formacije, zahtevo po študiju za popolnejšo človeško formacijo. Poleg tega je še en vidik, ki ga v starem veku nekako ne bi pričakovali, ki pa ga ima naš avtor za ključnega: to je uveljavitev ženske, ki ji priznava pravico do celostne formacije: človeške, šolske, verske in poklicne. In prav danes vidimo, kako je vzgoja osebnosti v njeni celovitosti, vzgoja za odgovornost pred Bogom in pred človekom resničen pogoj za sleherni napredek, sleherni mir, sleherno spravo in sleherni izkoreninjanje nasilja. Vzgoja pred Bogom in pred človekom: prav Sveto pismo nam podaja vodilo za vzgojo in tako tudi za resnično človečnost.

Ne moremo končati teh kratkih zapiskov o velikem cerkvenem očetu, ne da bi omenili veljavnega prispevka, ki ga je ponudil za ohranitev pozitivnih in koristnih prvin stare hebrejske, grške in rimske kulture v porajajoči se krščan-

⁸⁹ Prim. *Pismo* 107,4.8-9 in tudi *Pismo* 128,3-4.

⁹⁰ Prim. *Pismi* 107,4 in 128,1.

ski civilizaciji. Hieronim je prepoznal in si prisvojil umetniške vrednote, bogastvo misli in skladnost podob, navzočih v klasikih, ki vzgajajo srce in domišljijo za plemenita čutenja. Predvsem pa je postavil v središče svojega življenja in svojega delovanja Božjo besedo, ki kaže človeku pota življenja in mu razodeva skrivnosti svetosti. Za vse to smo mu lahko prav v tem našem času samo globoko hvaležni.

NAŠ SV. HIERONIM, KNJIŽNIČAR BOŽJIH NAVDIHOV

Spremna beseda

Gorečnost oziroma radikalnost je značilnost, ki močno zaznamuje življenje in delo sv. Hieronima, najsi bo to v njegovi ohranjeni obsežni osebni korespondenci, kjer strastno polemizira, zagreto deli duhovne nasvete ali se bori za svoj prav, najsi bo to v njegovi vnemi za korenine (lat. *radix*) naše vere, ki rastejo iz Božje besede. Kot se je korenito odrekal posvetnemu udobju tedanjega dekadentnega Rima in se oklenil asketskega življenja po bližnjevzhodnih puščavah, nazadnje ob votlini učlovečenja v Betlehemu, se je prav tako korenito lotil študija Svetega pisma, njegovega razlaganja in prevajanja, saj mu slabi latinski ali nezanesljivi grški prevodi niso zadostovali in se je zato kot eden zelo redkih kristjanov prvih stoletij lotil mukotrpnega študija hebrejščine. Čeprav ni imel sposobnosti dialektične in filozofske bravure, v kateri bi se primerjal, denimo, s sv. Avguštinom, ga je pa odlikovala filološka pozornost do vsake podrobnosti jezika, resnična gorečnost za črko Svetega pisma, ki posreduje duha (prim. 2 Kor 3,6). V črkah, ločilih, besedah in povedih je zrl učlovečenega Kristusa in bil pozoren na vsako najmanjšo podrobnost svetega besedila – v primerjavi s klasičnimi besedili, kjer svetuje prevajanje po smislu (*»sensum de senso«*, prim. *Pismo* 57), je bil pri prevajanju hebrejskega besedila pozoren celo na besedni red, saj bi utegnil tudi ta biti posrednik Božjega sporočila –, tako da je med rokopisi različnih jezikov in prevodov goreče udeleževal Gospodovo navodilo: »Poberite koščke, ki so ostali, da se kaj ne izgubi« (Jn 6,12).

1. Letnica smrti: 419 ali 420?

Letnica Hieronimove smrti ni gotova, saj obstajata dve tradiciji: ena podpira leto 419 in druga 420. Prosper iz Akvitanije, njegov sodobnik, v svojem delu *Chronicon*, ki se opira na štetje let konzulatov, Hieronimovo smrt datira v leto 420. Prosperjevo delo zgodovinsko ni povsem zanesljivo, v njem najdemo veliko napak, med drugim tudi neskladje med letnico Hieronimovega rojstva in njegovo starostjo. To letnico nato povzame *Martyrologium Hieronymianum*, delo neznanega avtorja iz sredine 5. stol. (verjetno s področja oglejskega patriarhata), in drugi dokumenti, sledi pa ji tudi papež Benedikt XV., ki leta 1920 objavi okrožnico o sv. Hieronimu *Spiritus Paraclitus*.

Hieronimovo smrt pa v leto 419, v dvanajsto leto vladanja Teodozija Mlajšega, datira Hieronimov življenjepis *Hieronymus noster*, napisan nekje med 6. in 8. stol., ki sicer zgodovinsko prav tako ne velja za najbolj točnega, a v nekaterih primerih dokazuje rabo trdnih virov.⁹¹ Ferdinand Cavallera omenja podatek, da po 29. septembru 419 nimamo več sledi o Hieronimovi pisateljski dejavnosti, čeprav je bil do tedaj še v pogostih stikih preko pisem, zato zaključuje, da lahko na podlagi tega nenadnega prenehanja njegove epistolarne korespondence z delno gotovostjo sprejmemo leta 419 za bolj verjetno.⁹²

2. Sveti Hieronim – slovenski rojak

Z gorečnostjo, ki je skoraj primerljiva Hieronimovi, številni strokovnjaki že stoletja skušajo odkriti lokacijo njegovega rojstnega kraja Stridona (ali množinsko *Stridor*; lat. *Strido*

⁹¹ »Dormivit autem Beatus Hieronymus anno imperii Theodosii iunioris XII.« *Hieronymus noster* (PL 22, 184). Morda se je avtor besedila pri tem zanašal na kak starejši vir, mogoče celo na napis na Hieronimovem grobu.

⁹² Cavallera, Ferdinand. *Saint Jérôme. Sa vie et son oeuvre*. Première partie, Tome II. Leuven; Pariz: Spicilegium sacrum Lovaniense bureaux; Honoré Champion Édouard Champion, 56–63.

ali *Stridonae*), ki so ga že ob koncu antike uničili Goti. Predvsem Hrvatje na tem področju fanatično prednjačijo s številnimi hipotezami, veliko bolj irenično pa je ubikacijske teorije skušal povzeti dr. Rafko Valenčič in podal možnost, da se je Stridon nahajal nekje v trikotniku med današnjih Oglejem, Emono in Trsatom.⁹³ S tem problemom se je ukvarjal tudi najboljši poznavalec antične zgodovine na naših tleh akad. dr. Rajko Bratož.⁹⁴ Pričujoče papeževo pismo za ta problem trezno podaja salomonsko rešitev, saj omenja, da je Stridon ležal nekje na ozemlju današnje Hrvaške ali Slovenije.

Zgodovinsko-arheološkim zagatam navkljub je šestnajst-stoletni jubilej tudi pri nas prinesel kar nekaj pobud za vžiganje gorečnosti in ponosa nad tem našim slavnim rojakom. Koprška škofija, na ozemlju katere je kar šest cerkva posvečenih sv. Hieronimu, je lani v njih pripravila niz romarskih shodov s tematskimi predavanji (gl. zbornik *Sveti Hieronim in naš čas*, Koper: Ognjišče, 2020), apostolski nuncij v Republiki Sloveniji, msgr. Jean-Marie Speich pa je 26. septembra 2020 v koprski stolnici slovesno razglasil sv. Hieronima za novega prvega zavetnika koprške škofije.

V Ljubljani je med 23. in 26. oktobrom 2019 v soorganizaciji več domačih (*in primis* Teološka fakulteta UL) in tujih uglednih znanstvenih ustanov pod okriljem SAZU in pod častnim pokroviteljstvom predsednika Republike Slovenije potekal dotlej največji znanstveni kongres študij o Hieronimu (*Hieronymus noster*), na katerem se je zbralo okrog 120 pretežno tujih predavateljev iz 19 držav. Obhajanje latinske sv. maše na Hieronimov god, 30. septembra, že vse od leta 2014 tradicionalno poteka ob emonski krstilnici v Zgodnjekrščanskem središču v Ljubljani, mesto Ljubljana pa dobiva tudi ulico, posvečeno temu poznoantičnemu velikanu, katerega dve pismi v Emono sta se ohranili. V začetku leta 2021

---

⁹³ Valenčič, Rafko. *Sveti Hieronim – Mož s Krasa. Prispevek k ubikaciji Stridona, rojstnega kraja sv. Hieronima*. Ljubljana: Družina, 2007.

⁹⁴ Prim. Bratož, Rajko. »Girolamo e i suoi rapporti con Aquileia«. *Quaderni Giuliani di storia* 34/1 (2013), 7-32.

bo izšel tudi slovenski prevod celotne zbirke Hieronimovih pisem, iz katerih jasno proseva avtorjeva osebnost, razgledanost, gorečnost za Sveto pismo in pravo vero.

3. Papeži o sv. Hieronimu

Velikega lika in dela tega betlehemskega učenjaka niti uradno cerkveno učiteljstvo ni spregledalo. Papež Benedikt XV. je 15. septembra 1920 ob 1500-letnici Hieronimove smrti objavil okrožnico *Spiritus Paraclitus*, v kateri je poudaril njegov nauk o Božji avtoriteti in absolutni resnici Svetega pisma, kar je porok tudi za nezmotljivost cerkvenega učenja. Vse katoličane je spodbudil, da bi v skladu z zlatim pravilom sv. Hieronima pokorno poslušali mater Cerkev in bi tako v Svetem pismu spoznavali, kar so cerkveni očetje razložili in je Cerkev kot svoj nauk ohranila. Hieronimu je nadel naziv *Doctor maximus explanandis Scripturis*, saj je bil Cerkvi podarjen zavoljo boljšega razumevanja Svetega pisma, ki mora biti srce vsake teologije.

Papež Benedikt XVI. je 7. in 14. novembra 2007 v sklopu sredin katehez o cerkvenih očetih kar dve namenil učenjaku iz Stridona.⁹⁵ Poudaril je, da moramo vstopiti v resnično oseben dialog z Bogom preko Svetega pisma, ki ni le črka iz zgodovine, marveč je naslovljeno tudi na nas.

Papež Frančišek je septembra 2019 ob začetku 1600-letnice Hieronimove smrti z apostolskim pismom *Aperuit illis* v obliki motuproprija tretjo nedeljo med letom razglasil za nedeljo Božje besede za vso Cerkev in vernike po zgledu sv. Hieronima spodbudil h gorečnosti za razumevanje Svetega pisma, ki nam ga podarja vstali Gospod.

---

⁹⁵ Benedikt XVI. je ob robu kateheze v nemškem jeziku dodal še nekaj povedi, med drugim tudi, da je bil Stridon lociran na mestu današnje Ljubljane: »Er wurde 347 in Stridon, dem heutigen Laibach in Slovenien, in einer christlichen Familie geboren.« Benedikt XVI., splošna avdiencia, 7. november 2007. *Der heilige Hieronymus* (1). To navedbo ima le nemška različica besedila kateheze. http://www.vatican.va/content/benedict-xvi/de/audiences/2007/documents/hf_ben-xvi_aud_20071107.html

Že z naslovom apostolskega pisma *Gorečnost za Sveto pismo (Sacrae scripturae affectus)* pa je sveti oče 30. septembra 2020 znova potrdil učenje Cerkve, da ji je stridonski učenjak podarjen kot svetnik Svetega pisma, da bi vse verno ljudstvo vzljubilo to, kar je ljubil sv. Hieronim. Slovenci smo pri tem še posebej naslovljeni, saj se zaradi verjetne bližine njegovega rojstnega kraja čutimo še posebej blizu njegovi osebnosti. Veliko dela na področju spoznavanja tako Svetega pisma kot Hieronimovega življenja je že storjenega, še več pa ga čaka, saj je – kot pravi papež – v sodobnem svetu znova (v srcih) potrebno graditi »Kristusove knjižnice«, kjer bodo tako Božja beseda kot spisi prvih razlagalcev, cerkvenih očetov, zasedali prvo mesto.

Jan Dominik Bogataj OFM
Miran Špelič OFM

Kazalo

Papež Frančišek

Apostolsko pismo

GOREČNOST ZA SVETO PISMO 5

Uvod 6

Od Rima do Betlehema. 7

Modrostni ključ njegovega lika 13

Ljubezen do Svetega pisma 14

Študij Svetega pisma 16

Vulgata. 19

Prevod kot inkulturacija 20

Hieronim in Petrov sedež. 22

Ljubiti, kar je ljubil Hieronim 24

DOKUMENTI IN KRATICE. 26

Papež Benedikt XVI.

Tedenska kateheza, sreda, 7. novembra 2007

Sveti Hieronim (I) 27

I. Življenje in spisi 27

Papež Benedikt XVI.

Tedenska kateheza, sreda, 14. novembra 2007

Sveti Hieronim (II) 33

II. Nauk. 33

NAŠ SV. HIERONIM, KNJIŽNIČAR BOŽJIH NAVDIHOV

Spremna beseda 39

1. Letnica smrti: 419 ali 420? 40

2. Sveti Hieronim – slovenski rojak 40

3. Papeži o sv. Hieronimu 42

Kazalo 46

Zbirka CERKVENI DOKUMENTI

Opomba: Objavljamo skrajšan seznam dokumentov, med njimi okrožnice in pomembnejše dokumente. Celoten seznam je objavljen v prejšnjih številkah.

2. Janez Pavel II., Okrožnica Človekov Odrešenik (1979)
10. Janez Pavel II., Okrožnica o božjem usmiljenju (1981)
13. Janez Pavel II., Okrožnica o človeškem delu (1981)
16. Janez Pavel II., Apostolsko pismo o družini (1982)
25. Janez Pavel II., Apostolska spodbuda o pokori in spravi (1985)
32. Janez Pavel II., Okrožnica o Svetem Duhu (1986)
34. Janez Pavel II., Okrožnica o Odrešenikovi Materi (1987)
37. Janez Pavel II., Okrožnica o skrbi za socialno vprašanje (1988)
41. Janez Pavel II., Apostolska spodbuda o krščanskih laikih (1989)
45. Janez Pavel II., Okrožnica Ob stoletnici (1991)
46. Janez Pavel II., Okrožnica Odrešenikovo poslanstvo (1991)
48. Janez Pavel II., Apostolska spodbuda Dal vam bom pastirjev (1992)
52. Janez Pavel II., Okrožnica Sijaj resnice (1994)
56. Direktorij za službo in življenje duhovnikov (1994)
58. Janez Pavel II., Apostolsko pismo V zarji tretjega tisočletja (1995)
60. Janez Pavel II., Okrožnica Evangelij življenja (1995)
63. Janez Pavel II., Okrožnica Da bi bili eno (1996)
78. Janez Pavel II., Apostolsko pismo Gospodov dan (1998)
80. Janez Pavel II., Okrožnica Vera in razum (1999)
87. Papeška biblična komisija, Interpretacija Svetega pisma v Cerкви (2000)
91. Janez Pavel II., Apostolsko pismo Ob začetku novega tisočletja (2001)
94. Kongregacija za bogoslužje, Splošna ureditev rimskega misala (2002)
95. CEI, Kako oznanjati evangelij v svetu, ki se spreminja (2002)
99. Kongregacija za duhovščino, Duhovnik, pastir in voditelj župnijskega občestva (2002)
101. Janez Pavel II., Okrožnica Cerkev iz evharistije (2003)
102. Kongregacija za bogoslužje in za zakramente, Direktorij za ljudske pobožnosti in bogoslužje (2003)
104. Papeški svet za kulturo, Jezus Kristus prinašalec žive vode (2003)
107. Kongregacija za verski nauk, Pismo o sodelovanju moških in žensk (2004)
112. Papež Benedikt XVI., Okrožnica Bog je ljubezen (2006)
115. Papež Benedikt XVI., Posinodalna apostolska spodbuda Evharistija – zakrament ljubezni (2007)
118. Papež Benedikt XVI., Okrožnica Rešeni v upanju (2008)
124. Papeška biblična komisija, Sveto pismo in morala (2009)
127. Benedikt XVI., Okrožnica Ljubezen v resnici (2009)
130. Mednarodna teološka komisija, V iskanju univerzalne etike – Nov pogled na naravni moralni zakon (2010).
131. Papež Benedikt XVI., Posinodalna apostolska spodbuda Gospodova beseda – Verbum Domini (2011)

132. Italijanska škofovska konferenca, Pismo iskalcem Boga (2011)
134. Papež Benedikt XVI., Apostolsko pismo Vrata vere – Porta fidei (2012)
136. Mednarodna teološka komisija, Teologija danes – pogledi, viri in merila (2012)
138. Papež Frančišek, Okrožnica Luč vere – Lumen fidei (2013)
140. Papež Frančišek, Apostolska spodbuda Veselje evangelija (2014)
141. Komisija škofovskih konferenc Evropske skupnosti, Evropska skupnost solidarnosti in odgovornosti (2014)
142. Papeški svet za zakonska besedila, Navodilo Dostojanstvo zakona (2014)
144. Papež Pavel VI., Okrožnica Posredovanje človeškega življenja (nova izdaja) (2014)
145. Tretje izredno splošno zasedanje škofovske sinode – Sinodalno poročilo (2015)
146. Kongregacija za ustanove posvečenega življenja in družbe apostolskega življenja – Pozorno opazujte (2015)
147. Kongregacija za bogoslužje in disciplino zakramentov – Homiletični direktorij (2015)
148. Slovenska škofovska konferenca, Narodne smernice za oblikovanje in službo stalnih diakonov v Sloveniji (2015)
149. Papež Frančišek, Okrožnica o skrbi za skupni dom Hvaljen, moj Gospod – laudato si' (2015)
150. Skupno luteransko-katoliško obeleževanje reformacije leta 2017. Od konflikta do skupnosti (2016)
151. Papež Frančišek, Apostolsko pismo v obliki motu proprio Gospod Jezus, usmiljeni sodnik (2016)
152. Papež Frančišek, Posinodalna apostolska spodbuda Radost ljubezni (2016)
153. Konferenca katoliških škofov ZDA, Čisto srce mi ustvari (2016)
154. Kongregacija za verski nauk, Cerkev se pomlaja (2017)
155. Kongregacija za duhovščino, Dar duhovniškega poklica (2018)
156. Papež Frančišek, Apostolska spodbuda Veselite in radujte se (2018)
157. Dikasterij za laike, družino in življenje, Dati vse od sebe (2019)
158. Papež Frančišek, Posinodalna apostolska spodbuda Kristus živi (2019)
159. Kongregacija za katoliško vzgojo, Moškega in žensko ju je ustvaril (2019)
160. Papež Frančišek, Škofovsko občestvo,* Mednarodna teološka komisija, Sinodalnost v življenju in poslanstvu Cerkve (2020)
161. Papež Frančišek, Posinodalna apostolska spodbuda Ljubljena Amazonija (2020)
162. Kongregacija za duhovščino, Navodilo – Pastoralno spreobrnjenje župnijske skupnosti v službi misijonskega poslanstva Cerkve (2020)
163. Kongregacija za verski nauk, Pismo Usmiljeni Samarijan (2020)
164. Papež Frančišek, Apostolsko pismo Gorečnost za Sveto pismo (2020)